

УДК 378.016:[579+578+612.017]+376-054.62

РОТАР Д.В.

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ У ФОРМІ КРУГЛОГО СТОЛУ ЗІ СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Резюме. У статті обговорені переваги активних методів навчання для студентів-іноземців, які навчаються українською мовою, при вивченні предмета «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», а саме круглого столу. Під час таких занять відбувається активний обмін знаннями, у студентів формуються професійні вміння викладати думки, аргументувати свої міркування, обґрунтовувати запропоновані рішення й відстоювати свої переконання, незважаючи на мовний бар'єр. При цьому відбувається зростання активності, збільшення числа висловлювань, можливості особистого включення кожного студента в обговорення, підвищення мотивації, включаються невербальні засоби спілкування, такі як міміка, жести, емоційні прояви, і все це разом у результаті призводить до якісного закріплення інформації.

Ключові слова: круглий стіл, студенти-іноземці, мікробіологія, вірусологія та імунологія.

Сучасні держави все більшою мірою спираються на інформацію і знання, особливо в системі охорони здоров'я. Це диктує потребу рости професіоналів, які вміють використовувати отримані знання для роботи з пацієнтами, здатних до рефлексії та розв'язання непередбачуваних проблем, які ефективно керують траєкторією діагностичних, лікувальних та профілактичних заходів [12]. З кожним роком кількість студентів-іноземців, які навчаються в Україні, суттєво зростає, а це змушує викладачів адаптуватися та випробовувати нові методики навчання. Викладання певного предмета в іноземців вимагає врахування їх національного менталітету та особливостей темпераменту, але водночас студенти в кінцевому підсумку повинні оволодіти всіма знаннями, вміннями та навичками, передбаченими робочою навчальною програмою [16].

У весняному семестрі 2014–2015 навчального року на кафедрі мікробіології та вірусології Буковинського державного університету розпочали навчання три групи студентів медичного факультету з Йорданії, які навчаються українською мовою. Як показують спостереження, серед усіх мотивів навчання найдієвішим є інтерес до предмета, що усвідомлюється студентами раніше, ніж інші мотиви навчання. Він для них більш значущий (має особистісну цінність), тому є дієвим, реальним мотивом навчання. Це відбудеться, якщо процес пізнання буде для них привабливим. Зацікавити студентів-іноземців мікробіологією, вірусологією та імунологією вдається легко, адже це новий предмет, що пояснює багато етіологічних чинників у розвитку захворювань або їх ускладнень [4, 15, 17].

Позитивна мотивація сприяє оволодінню студентами способами навчально-пізнавальної діяльності. Враховуючи мовний бар'єр, варто не забувати, що студент-іно-

земець може мати необхідну інформацію, але не може її відтворити українською. Тому як один з напрямків навчально-пізнавальної діяльності на кафедрі нами обрано активні методи навчання, що дозволяють засвоювати й закріплювати знання на практиці, переробляти інформацію, здобувати навички та вміння [9].

Активні методи навчання — це способи та прийоми педагогічного впливу, що спонукають до розумової активності, прояву творчого, дослідницького підходу в процесі навчання. Переваги активних методів навчання полягають у полегшенні сприйняття нового матеріалу в результаті залучення студентів безпосередньо в освітній процес. Наприклад, на лекції використовується мислення (у першу чергу пам'ять), на практичному занятті — мислення й дія, у дискусії — мислення, мовлення й іноді емоційно-особистісне сприйняття. Цей підхід узгоджується з експериментальними даними, які свідчать, що при лекційній подачі матеріалу засвоюється не більше 20–30 % інформації, при самостійній роботі з літературою — до 50 %, при вимові — до 70 %, а при особистій участі в дослідницькій діяльності (наприклад, у діловій грі) — до 90 % [1, 6, 11].

При традиційному навчанні викладач (так само, як і весь використовуваний ним комплекс дидактичних засобів) виконує роль фільтра, що пропускає через себе на-

Адреса для листування з автором:

Ротар Д.В.

E-mail: diana.rotar@bsmu.edu.ua

© Ротар Д.В., 2015

© «Актуальна інфектологія», 2015

© Заславський О.Ю., 2015

вчальну інформацію. При активізації навчання викладач відходить на рівень студентів і в ролі помічника бере участь у процесі їх взаємодії з навчальним матеріалом, в ідеалі викладач стає керівником їх самостійної роботи, реалізуючи принципи педагогічної співпраці. Активність, як індивідуальна, так і колективна, як самостійна, так і регламентована навчально-пізнавальною діяльністю студентів, розвивається й підтримується системою мотивації, а саме професійним інтересом (бажанням встановити причину захворювання) [13].

На кафедрі мікробіології та вірусології найефективнішою формою навчання студентів-іноземців, які навчаються українською мовою, визнано круглий стіл. Це метод активного навчання, одна з організаційних форм пізнавальної діяльності студентів, що дозволяє закріпити здобуті раніше знання, заповнити відсутню інформацію, сформувати вміння розв'язувати проблеми, зміцнити позиції, навчити культури ведення дискусії. Характерною рисою круглого столу є поєднання тематичної дискусії з груповою консультацією. Поряд з активним обміном знаннями в студентів формуються професійні вміння викладати думки, аргументувати свої міркування, обґрунтувати запропоновані рішення й відстоювати свої переконання. При цьому відбувається закріплення інформації та самостійної роботи з додатковим матеріалом, а також виявлення проблем і питань для обговорення [14].

Важлива умова при організації круглого столу: потрібно, щоб він був дійсно круглим, тобто процес комунікації, спілкування відбувався очі в очі. Принцип круглого столу (не випадково він прийнятий на переговорах), тобто розташування учасників обличчям один до одного, а не в потилицю, як на звичайному занятті, у цілому приводить до зростання активності, збільшення числа висловлювань, можливості особистого включення кожного студента в обговорення, підвищує мотивацію, включає невербальні засоби спілкування, такі як міміка, жести, емоційні прояви. Викладач також розташовується в загальному колі, як рівноправний член групи, що створює менш формальну обстановку порівняно із загальноприйнятою. Якщо викладач сидить серед студентів, звернення членів групи один до одного стають частішими й менш скутими, це також сприяє формуванню сприятливої обстановки для дискусії та розвитку взаєморозуміння між педагогами та студентами [2, 3, 9].

Основну частину круглого столу з будь-якої тематики становить дискусія — це всебічне обговорення актуального питання в публічному форматі, у приватній бесіді, суперечці. Іншими словами, дискусія полягає в колективному обговоренні якогось питання, проблеми або зіставленні інформації, ідей, думок, пропозицій. Цілі проведення дискусії можуть бути різноманітними: навчання, тренінг, діагностика, перетворення, зміна установок, стимулювання інформативного пошуку [7, 8].

Правильно організована дискусія проходить три стадії розвитку: орієнтація, оцінка та консолідація. На першій стадії студенти адаптуються до проблеми (ведеться обговорення актуальності теми заняття) і один до одного, тобто в цей час виробляється певна установка на рішення поставленої проблеми. Друга стадія — стадія оцінки — зазвичай

передбачає ситуацію зіставлення, конфронтації й навіть конфлікту ідей, який у випадку невмілого керівництва дискусією може перерости в конфлікт особистостей. При проведенні круглого столу студенти сприймають не тільки висловлені ідеї, нову інформацію, думки, а й носіїв цих ідей і думок, і насамперед викладача. Тому доцільно конкретизувати основні якості та вміння, якими організатор повинен володіти в процесі проведення круглого столу: високий професіоналізм, добре знання матеріалу в рамках навчальної програми; мовна культура, і зокрема вільне й грамотне володіння професійною термінологією; комунікабельність, а точніше комунікативні вміння, що дозволяють педагогу знайти підхід до кожного студента, зацікавлено й уважно вислухати кожного, бути природним, знайти необхідні методи впливу на студентів, проявити вимогливість, дотримуючись при цьому педагогічного такту; швидкість реакції; здатність лідувати; вміння вести діалог; прогностичні здібності, що дозволяють заздалегідь передбачити всі труднощі в засвоєнні матеріалу, а також спрогнозувати хід і результати педагогічного впливу, передбачити наслідки своїх дій; вміння аналізувати й коригувати хід дискусії; вміння володіти собою; вміння бути об'єктивним [4, 5, 10].

Складовою частиною будь-якої дискусії є процедура запитань і відповідей. Уміло поставлене питання (яке питання, така і відповідь, а в результаті й оцінка за заняття) дозволяє отримати додаткову інформацію, уточнити позиції виступаючого і тим самим визначити подальшу тактику проведення круглого столу. Під час проведення круглого столу панує діловий шум, багатоголосся, що, з одного боку, створює атмосферу творчості й емоційної зацікавленості, а з іншого — ускладнює роботу викладача. Йому необхідно серед цієї поліфонії почути головне, створити робочу обстановку, дати можливість висловитися, правильно вести нитку міркувань. Але всі труднощі окупаються високою ефективністю такої форми проведення занять [12].

Висновки

Методика круглого столу на кафедрі мікробіології та вірусології вдало випробувана під час практичних занять, усі студенти завжди активно долучались до обговорення теми заняття, що давало можливість тим, кому складно дається українська, доповнити свої знання та сформувати необхідні вміння та навички. Студенти-іноземці завжди активно долучались також до загальних кафедральних круглих столів англійською мовою, що свідчить про їх хорощу мотивованість та потребу в спілкуванні.

Список літератури

1. *Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі: Метод. огляд / Уклад. Л.А. Якимова. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 32 с.*
2. *Бесєдіна Л.М. Педагогічна майстерність, активні методи навчання та методична робота у навчальних закладах: методичний посібник / Л.М. Бесєдіна, О.І. Сторубльов. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К., 2009. — С. 165-193.*
3. *Буряк В. Викладач університету: вимоги до особистісних і професійних рис : [Творчий викладач. Педагогічна майстерність. Культура мислення, почуттів, поведінки, педаго-*

гічного спілкування, самоосвіти викладача] / В. Буряк // Вища школа. — 2010. — № 3—4. — С. 11-35.

4. Гапоненко Л.О. Розвиток професійних потенціалів студента-психолога у навчальній взаємодії як умова подолання емоційної дезадаптації / Л.О. Гапоненко // Практична психологія та соціальна робота. — 2012. — № 3. — С. 13-17.

5. Гутник О.Є. Реалізація технології формування толерантності студентів-соціальних педагогів у виховній роботі / О.Є. Гутник // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. — 2011. — № 3. — С. 30-35.

6. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі / М. Дяченко-Богун // Витоки педагогічної майстерності. — 2014. — Вип. 14. — С. 74-79.

7. Еш С. Відкриті заняття у вищих навчальних закладах як форма контролю процесу навчання: [види відкритих занять, вимоги до їх проведення, критерії оцінювання. Педагогічна майстерність молодих викладачів] / С. Еш // Вища школа. — 2012. — № 3. — С. 84-91.

8. Еш С. Методика викладання у вищому навчальному закладі: [зміст лекцій та семінарських занять з дисципліни «Методика викладання у ВНЗ»] / С. Еш // Вища школа. — 2010. — № 11. — С. 94-108.

9. Євсюков О.Ф. Проблеми у визначенні методу стилів мотиваційно-смислової регуляції професійної реалізації особистості / О.Ф. Євсюков // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. — 2010. — № 4. — С. 70-76.

10. Задіранова Г.В. Тренінг формування професійної успішності майбутніх педагогів / Г.В. Задіранова // Практична психологія та соціальна робота. — 2012. — № 4. — С. 21-32.

11. Кірей К.О. Використання активних методів навчання у процесі теоретичної підготовки студентів економічних спеціальностей педагогічні видання / [Електронний ресурс] / Кірей К.О. // е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». — 2010. — Вип. 3. — Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_10/

12. Кузьмінський Л.І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник — К., 2011. — 486 с.

13. Лисак Г.О. Переваги застосування активних методів навчання у процесі підготовки викладачів ВНЗ до контрольно-оцінювальної діяльності [Електронний ресурс] / Г.О. Лисак, С.В. Король // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». — 2012. — № 5. — С. 121-124. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Znpkhist_2012_5_28.pdf

14. Новаченко Т.В. Використання активних та інтерактивних форм і методів навчання у вищій школі / [Електронний ресурс] Т.В. Новаченко // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. — Вип. 6: Зб. наук. праць. — К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. — С. 227-234. — Режим доступу: <http://enpuiр.npu.edu.ua/handle/123456789/1583>

15. Пономарьова Г.Ф., Степанець І.О. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів ВНЗ на заняттях із педагогіки. — Харків: ФОП Шейніна О.В., 2010. — 214 с.

16. Сучасні засоби навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» / Упорядник доц. Нестеренко К.В. — Харків: НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого», 2013. — 132 с.

17. Ткачук Л. Сучасні освітні технології в активізації пізнавальної діяльності студентів педагогічних університетів / Л. Ткачук // Вісник Львівського університету. Серія: Педагогічна. — 2009. — Вип. 25, ч. 2. — С. 3-10.

Отримано 02.07.15 ■

Ротарь Д.В.

Буковинский государственный медицинский университет, г. Черновцы

ОПЫТ ПРОВЕДЕНИЯ ЗАНЯТИЙ ПО МИКРОБИОЛОГИИ, ВИРУСОЛОГИИ И ИММУНОЛОГИИ В ФОРМЕ КРУГЛОГО СТОЛА СО СТУДЕНТАМИ-ИНОСТРАНЦАМИ, КОТОРЫЕ УЧАТСЯ НА УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ

Резюме. В статье обсуждены преимущества активных методов обучения для студентов-иностранцев, обучающихся на украинском языке, при изучении предмета «Микробиология, вирусология и иммунология», а именно круглого стола. Во время таких занятий происходит активный обмен знаниями, у студентов формируются профессиональные умения излагать мысли, аргументировать их, обосновывать предлагаемые решения и отстаивать свои убеждения, несмотря на языковой барьер. При этом отмечается рост активности, увеличение числа высказываний, возможности личного включения каждого студента в обсуждение, повышение их мотивации, включаются невербальные средства общения, такие как мимика, жесты, эмоциональные проявления, и все это вместе в результате приводит к качественному закреплению информации.

Ключевые слова: круглый стол, студенты-иностранцы, микробиология, вирусология и иммунология.

Rotar D.V.

Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine

EXPERIENCE OF CONDUCTING MICROBIOLOGY, VIROLOGY AND IMMUNOLOGY CLASSES IN THE FORM OF THE ROUND TABLE WITH FOREIGN STUDENTS, WHO ARE STUDYING IN UKRAINIAN

Summary. The article discussed the advantages of active learning methods for foreign students studying in Ukrainian, when studying the subject «Microbiology, virology and Immunology», namely the round table. During these sessions, there is an active exchange of knowledge, the students formed professional ability to express opinions, to argue their reasoning, to justify the proposed decisions and to defend their beliefs, despite the language barrier. At this, there is increased activity, increasing the number of statements, the possibility of individual inclusion of each student in the discussion, increased motivation, non-verbal means of communication, such as facial expressions, gestures, emotional expression, are also included, and all of this subsequently leads to proper consolidation of knowledge.

Key words: round table, foreign students, microbiology, virology and immunology.